

ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

Генсерук Віктор Анатолійович

здобувач третього(освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
viktern@tnpu.edu.ua

Професійний саморозвиток викладачів закладів вищої освіти є важливим предметом науково-педагогічних досліджень, оскільки він безпосередньо впливає на якість освіти, професійну компетентність педагогів та їхню здатність адаптуватися до сучасних викликів. Цей процес охоплює широкий спектр аспектів, включаючи мотивацію викладачів до саморозвитку, методи підвищення кваліфікації, використання цифрових технологій у професійному зростанні та вплив саморозвитку на ефективність викладання.

Професійний саморозвиток – це процес свідомого вдосконалення людиною своїх знань, навичок, компетенцій та особистісних якостей з метою підвищення ефективності у професійній діяльності та досягнення кар'єрних цілей. Він передбачає активне навчання, адаптацію до змін у робочому середовищі, розвиток критичного мислення, творчого підходу та здатності до саморефлексії.

Проблема професійного саморозвитку викладачів закладів вищої освіти привертала увагу багатьох науковців, зокрема в Україні та за її межами. Концептуальні основи теорії професійного саморозвитку висвітлено у працях І. Зязюна, Л. Виготського, О. Кочетова, С. Рубін-штейна та ін. Цю проблему висвітлено також не тільки у наукових працях, а й у міжнародних та вітчизняних рекомендаціях, нормативних документах [2; 3].

Основними складовими професійного саморозвитку є:

Самоосвіта – вивчення нових технологій, методик, літератури чи курсів, пов'язаних із професійною сферою.

Практика – застосування отриманих знань на робочому місці для закріплення навичок.

Зворотний зв'язок – аналіз власних успіхів і помилок, а також врахування думки колег чи наставників.

Постановка цілей – визначення короткострокових і довгострокових професійних завдань.

Розвиток soft skills – таких як комунікація, тайм-менеджмент, емоційний інтелект, які є універсальними для будь-якої професії.

Дослідження в цій сфері часто акцентують увагу на бар'єрах, з якими стикаються викладачі (наприклад, брак часу, недостатня інституційна підтримка чи мотивація), а також на стратегіях їх подолання. Крім того, актуальним є вивчення впливу цифровізації освіти на саморозвиток, зокрема використання платформ для дистанційного навчання, штучного інтелекту та інших технологій.

Методики професійного саморозвитку викладачів закладів вищої освіти є різноманітними і залежать від цілей, ресурсів та індивідуальних особливостей

педагогів. В науково-педагогічній практиці часто впроваджуються такі складові професійного саморозвитку (рис. 1):

Рис. 1. Складові професійного саморозвитку

Самоосвіта через навчальні ресурси передбачає опанування новими знаннями у процесі опрацювання наукової літератури, журналів, підручників, а також проходження онлайн-курсів на міжнародних та вітчизняних платформах (наприклад, Coursera, edX, Prometheus). Ця складова вимагає самодисципліни й уміння критично оцінювати джерела.

Участь у професійних тренінгах і семінарах дає можливість не лише здобути нові знання, а й обмінятися досвідом із колегами.

Рефлексійна практика включає аналіз власної професійної діяльності через ведення щоденників, самооцінку чи обговорення з колегами. Вона допомагає викладачеві усвідомити свої сильні сторони та зони росту, адаптувати підходи до студентів. Може бути структурованою (наприклад, за моделлю Гіббса) або неформальною.

Менторство та коучинг передбачає співпрацю з досвідченішими колегами (менторство) або професійними коучами для розвитку конкретних навичок. Індивідуалізований підхід сприяє як професійному, так і особистісному зростанню. Ментор може допомагати з плануванням кар'єри чи вдосконаленням викладацьких технік.

Участь у наукових і професійних спільнотах, конференціях, симпозіумах, вебінарах, а також членство в професійних асоціаціях сприяє обміну ідеями, знайомству з інноваціями та формуванню професійної мережі. Часто супроводжується публікацією статей чи презентацією власних напрацювань.

Використання цифрових технологій є важливим для саморозвитку, наприклад, створення цифрового контенту, освоєння програм для викладання (Zoom, Moodle), чи аналіз даних про успішність студентів. Ця складова відповідає сучасним трендам цифровізації освіти й вимагає базових технічних навичок [1].

Проектна діяльність включає розробку та реалізацію власних освітніх проєктів, наприклад, створення нового курсу, експериментальних методик чи міждисциплінарних ініціатив. Вона поєднує творчий підхід із практичним застосуванням знань та стимулює інноваційність.

Спостереження та зворотний зв'язок передбачає відвідування занять колег із подальшим обговоренням або отримання відгуків від студентів і адміністрації, що

дозволяє порівняти власні методи з іншими, отримати об'єктивну оцінку своєї роботи.

Ефективність цих складових залежить від контексту: інституційної підтримки (фінансування, доступ до ресурсів), внутрішньої мотивації викладача та зовнішніх умов (наприклад, робочого навантаження). Комбінація кількох методик наприклад, самоосвіти, рефлексії і менторства сприяє якісному професійному розвитку особистості.

Професійний саморозвиток важливий у сучасному світі, де технології та вимоги до фахівців швидко змінюються. Він дозволяє залишатися конкурентоспроможним, адаптуватися до нових умов і реалізовувати свій потенціал. Це не одноразова дія, а постійний процес, який залежить від ініціативи самої людини.

Список використаних джерел

1. Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Open educational e-environment of modern University*, 2019. № 6. С. 8–16.
2. Зязюн І. А. Неперервний розвиток і саморозвиток педагогічної майстерності вчителя у післядипломний період. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми*, 2022. № (29). С. 13–23.
3. Сухомлинська О. В. Українська педагогіка в персоналіях. Х. : Либідь, 2005.

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА СИСТЕМУ ОСВІТИ

Генсерук Галина Романівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка,
genseruk@tnpu.edu.ua

Грод Інна Миколаївна

кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка,
grodin@tnpu.edu.ua

Нові технології приносять величезні можливості, але вони також приносять із собою складні дилеми, які потребують глибокого осмислення та обговорення. В рамках навчання зараз необхідно будувати мости між минулими утопіями та новими реаліями. Тема безпеки використання штучного інтелекту в процесі навчання учнів неймовірно актуальна і викликає глибокі роздуми. При всій потужності та потенціалі, який надає сучасний штучний інтелект, ми також повинні враховувати важливі аспекти, пов'язані з етикою, конфіденційністю та цілісністю даних. Мета – вміти знаходити рішення, які сприятимуть гармонійному розвитку нашого цифрового суспільства.

Навчання за допомогою штучного інтелекту має багато позитивних моментів. Це дозволяє індивідуалізувати освітній процес, адаптувати матеріали під рівень знань та потреби кожної особистості. Однак у зв'язку з цим виникають питання про те, як забезпечити захист персональних даних студентів, як запобігти неправомірному використанню отриманої інформації.